ЎРТАЧИРЧИҚ ТУМАНЛАРОРО ИҚТИСОДИЙ СУДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Ўртачирчиқ тумани

2024 йил 12 март

Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий суди, судья У.Суюнов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Ибрагимов котиблигида, даъвогар - "Ўртасарой бизнес" фермер хўжалиги манфаатида Ўртачирчиқ тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг жавобгар - "ZERNOFF" МЧЖ ҳисобидан 62.576.233 сўм асосий қарз ва 31.288.116 сўм пеня ундириш тўғрисидаги иқтисодий ишни Кенгаш вакили - М.Турматов (ишончнома асосида), жавобгар вакили - Д.Садиков (ишончнома асосида)лар иштирокида суд биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниқлади:

Ўртачирчиқ тумани фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши даъвогар - "Ўртасарой бизнес" фермер хўжалиги манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар - "ZERNOFF" МЧЖ ҳисобидан 62.576.233 сўм асосий қарз ва 31.288.116 сўм пеня ундириб беришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган Кенгаш вакили жавобгарга нисбатан қарздорликни ундириш тўғрисида судга даъво аризаси киритилганидан сўнг ҳам тўловлар амалга оширилмаганлигини билдириб, даъво аризани тўлиқ қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида иштирок этиб, даъвогарнинг даъво аризасига нисбатан эътироз билдирмади ва тўлаб беришини маълум қилди, лекин Жамиятнинг иқтисодий аҳволи бугунги кунда яҳши эмаслигини маъум қилиб, суддан даъво талабидаги пеня суммасини камайтириб беришни сўради.

Даъвогар вакили суд мажлисида иштирок этмади, лекин ишни кўриш вақти ва жойи ҳақида тегишли тартибда огоҳлантирилган.

Шу боис, суд ишда даъвогар манфаатини кўзлаб мурожаат қилган Кенгаш вакили иштирок этаётганлиги сабабли, ишни даъвогар иштирокисиз кўриш мумкин деб ҳисоблайди.

Суд ишда иштирок этган тарафлар вакиллари тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд хужжатларга хуқуқий баҳо бериб, қуйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабларини қисман

қаноатлантиришни, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (бундан кейин матнда – ФК) 234-моддасида мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ФКда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши, 236-моддасида эса мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги белгиланган.

Иш ҳужжатларидан кўринишича, тарафлар ўртасида 2022 йил 07 сентябрь куни 114-сонли бошоқли дон харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси тузилган бўлиб, унга асосан даъвогар жавобгарга бошоқли дон маҳсулотларини етказиб беришни, жавобгар эса етказиб берилган маҳсулотлар учун пул маблағларини тўлаш мажбуриятини олган.

Мазкур шартноманинг 1.2-бандига кўра даъвогар томонидан жавобгарга етказиб бериладиган маҳсулотнинг миҳдори 33.597 тонна этиб белгиланган.

Жавобгар шартноманинг 1.1-бандига кўра етказиб бериладиган махсулотни қабул қилиб олиш ва унга ҳақ тўлаш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 3.2-бандида, Хўжалик уруғлик қийматининг 15 фоизини олдиндан, қолган 85 фоизини уруғликни олган пайтдан бошлаб 60 кундан кечиктирмасдан тўлаб берилиши белгиланган.

Шартнома шартларидан келиб чиқиб, даъвогар томонидан тегишли ҳисоб-фактураларга асосан мазкур шартнома шартлари бажарилиб, ҚҚСни ҳисобга олган ҳолда жами 132.174.642,82 сўмлик маҳсулотлар жавобгарга етказиб берилган. Бу ҳолат иш ҳужжатларида мавжуд бўлган тарафлар ўртасида тасдиқланган ҳисоб-фактуралар билан ўз исботини топади.

Жавобгар томонидан шартномавий мажбуриятлар лозим даражада бажарилмаганлиги натижасида даъвогар олдидаги қарздорлиги 31.01.2024 йил ҳолатига 62.576.233 сўмни ташкил этган.

Даъвогар томонидан жавобгарга қарздорликларни бартараф этишни сўраб 22.11.2023 йилдаги 01-03/59-сонли юборилган талабнома оқибатсиз қолдирилган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (бундан кейин матнда – ИПК)нинг 66-моддасига асосан иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал ҳилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошҳа ҳолатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниҳлайди.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили ҳақиқатан ҳам

даъвогар олдида 62.576.233 сўм қарздорлик мавжудлигини билдирди.

Шу сабабли суд даъво талабининг асосий қарз ундириш қисмини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Шунингдек, даъво аризада жавобгар томонидан шартнома мажбуриятлари ўз вақтида бажарилмаганлиги учун шартноманинг 4.2-бандига асосан 31.288.116 сўм пеня ундириш сўралган.

ФКнинг 333-моддасига асосан, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари хақида"ги №163-сонли қарорининг 2-бандида шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш усулларидан бири хисобланиши, неустойкани ундириш тўғрисидаги даъволарни хал қилишда неустойка миқдорининг талабларига мувофик хисобланганлиги, унинг мажбурият бузилиши оқибатларига мутаносиблиги каби холатларни хар томонлама ва чуқур мухокама қилиб, талаб қилинган неустойканинг адолатли микдорини белгилашлари шартлиги тўғрисида тушунтириш берилган.

Ушбу ҳолатда, суд шартноманинг шартларига кўра, топширилган маҳсулотлар учун жавобгар томонидан ўз ваҳтида ва тўлиҳ тўловлар амалга оширилмаганлиги сабабли, даъвогарнинг даъво аризасидаги жавобгар ҳисобидан пеня ундириш талабини асосли деб ҳисоблайди.

Бироқ, Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги №163-сонли қарорининг 4-бандида. Ўзбекистон Республикаси Фукаролик 326-моддасида агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли эканлиги, бунда қарздор мажбуриятни бажарганлиги, мажбуриятда иштирок даражада тарафларнинг мулкий ахволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши кераклиги, суд алохида холларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини хисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш хуқуқига эга эканлиги назарда тутилган. Бунда неустойканинг энг кам миқдори Фуқаролик кодексининг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар микдоридан кам бўлмаслиги лозимлигини эътиборга олиб, суд жавобгардан ундирилиши талаб қилинган пеня суммасини камайтиришни, яъни 6.000.000 сўм микдорида

қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

ИПКнинг 118-моддасига асосан, даъвогар тўлашдан белгиланган тартибда озод қилинган давлат божи, агар жавобгар бож тўлашдан озод қилинмаган бўлса, қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда жавобгардан республика бюджети даромадига ундирилади. Агар даъвогар томонидан билдирилган неустойкани ундириш ҳақидаги талаб асосли бўлиб, бироқ унинг миҳдори ҳонун хужжатларида белгиланган хуқуқдан фойдаланилган холда томонидан камайтирилган бўлса, суд харажатларининг камайтирилиши ундирилиши лозим олинмаган холда бўлган неустойка суммасидан холда, суд харажатлари жавобгарнинг келиб чиққан Қайд этилганларга зиммасига юклатилиши лозим. кўра, СУД даъвогарнинг даъво талабларини кисман каноатлантиришни, СУД харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 234, 236, 326, 333, 437,449-моддалари, ИПКнинг 66, 118, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъвогарнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар "ZERNOFF" МЧЖ ҳисобидан даъвогар "Ўртасарой бизнес" фермер хўжалиги фойдасига 62.576.233 сўм асосий қарз, 6.000.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажатлари ундирилсин.

Даъво талабларининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар "ZERNOFF" МЧЖ ҳисобидан Республика бюджетига 1.77.286,98 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарорига нисбатан қонунда белгиланган муддатда ушбу суд орқали Тошкент вилоят судига тегишли тартибда шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

У.Суюнов

